

Lenart, Witold

Sesja Jubileuszowa poświęcona 20-leciu Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego U. W. w Murzynie k. Płocka

---

Notatki Płockie 39/4-161, 32-36

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SESJA JUBILEUSZOWA POŚWIĘCONA 20-LECIU MAZOWIECKIEGO OBSERWATORIUM GEOGRAFICZNEGO U.W. W MURZYNOWIE K. PŁOCKA

Już po raz trzeci Towarzystwo Naukowe Płockie było jednym z miejsc świętowania rocznicy powstania placówki terenowej Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego w Murzynowie k. Płocka.

Tym razem na XX-lecie 14 października 1994 r. zebrało się w salach TNP ponad 100 osób. Obecni byli liczni współpracownicy i dobrzy znajomi MOG. Można bowiem powiedzieć, a tak wspominali o tym mówcy, że Obserwatorium wpisało się już na trwałe w naukowo-kulturalne oblicze płockiej ziemi.

Metorycznego wprowadzenia do sesji naukowej poświęconej zagadnieniom gospodarowania zasobami środowiska województwa płockiego w dobie rozwoju zrównoważonego dokonała Janina-Kawałczewska - dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Płocku.

Kilka wygłoszonych referatów zainicjowało ważny etap w działalności Obserwatorium - pomoc w budzeniu zachowań proekologicznych w najniższych szczeblach władzy, w samorządzie gminnym. Dlatego na sali znaleźli się także wójtowie płockich gmin.

Ochrona środowiska wymaga szybkich działań. Zaraz po ekspertyzie pojawia się program naprawy, myśl ledwie zapisana zamienia się w czyn. Treści z sesji XX-lecia MOG już krążą w realizowanych projektach, że wspomnimy chociażby propozycje zawarte w referacie prof. A. Bukowskiego o gospodarce odpadami, czy A. Magnuszewskiego o ochronie zasobów wodnych. Dlatego decydujemy się na publikację w "Notatkach Płockich" tylko wybranych referatów z jednej strony dokumentujących (stan środowiska w woj. płockim i historii Obserwatorium) z drugiej sygnalizujących jeszcze nie wykorzystane w praktyce aspekty wiedzy o środowisku (potencjał klimatyczny).

Z przyjemnością zamieszczamy także wypowiedź Wicewojewody Płockiego Mariana Rodzenia będącą świadectwem zainteresowania współpracą z uniwersyteckimi przyrodnikami.

Preambułą do zaprezentowanych referatów niech będą tezy z wystąpienia niżej podpisanego oraz dra A. Tyszeckiego dotyczące potrzeby zwrócenia się ku zapisom dokumentów ze Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro. Wielkim zadaniem postawionym przez Rio jest sporządzenie lokalnych Agend 21 - programów rozwoju zrównoważonego gmin. Rozpoczęcie prac w tym kierunku było zamysłem organizatorów Jubileuszu.

Przełom tysiącleci musi być przełomem stosunków człowieka ze środowiskiem. Bądźmy przekonani, że powinno to polegać na zwróceniu się w stronę rozwoju zrównoważonego. Tak głoszą deklaracje licznych zjazdów międzynarodowych, apeli, raportów. Taki

wydzwięk ma przyjęta przez Sejm RP w 1991 r. uchwała w sprawie polityki ekologicznej państwa i taką głosi Globalny Program Działań zaakceptowany przez wszystkie delegacje obecne na 11 konferencji ONZ "Środowisko i Rozwój".

Mowa tu oczywiście o Agendzie 21 słynnego Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro z czerwca 1992 r. Czymże jest rozwój zrównoważony i Agenda 21 dla codziennej praktyki najniższych szczebli decyzyjnych? Wśród licznych prób zdefiniowania rozwoju zrównoważonego, na nasz lokalny, płocki użytek zacytujemy nieco zmienioną formułę z Raportu "Nasza Wspólna Przyszłość" Pani Gro Harlem Brundtland przewodniczącej Światowej Komisji Środowiska i Rozwoju ONZ (1987):

"Jest to rozwój cywilizacji, w którym obecne potrzeby są zaspokajane, a równocześnie nie pojawia się zagrożenie dla zaspokojenia wszelkich potrzeb przyszłych pokoleń. Ten swoisty, ekologiczny consensus dokonuje się bez użycia nacisków, na drodze w pełni demokratycznej."

Istnieją dwie główne linie interpretacji wypełniania postulatu zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń z punktu widzenia korzystania z zasobów środowiska. Pierwsza, rygorystyczna, zakłada, że zasoby naturalne odziedziczone przez dzisiejszą generację powinny być przekazane następcom bez istotnych ubytków. Druga, łagodniejsza wersja, dopuszcza eksploatację zasobów (zcerpywanie) jednak pod warunkiem niedoprowadzania do nieodwracalnych zmian w środowisku.

Praktycznie zatem idea rozwoju zrównoważonego zakłada ograniczenie korzystania z zasobów nieodwracalnych. Dotyczy to szczególnie źródeł energii, które bywają w procesie produkcji całkowicie skonsumowane (paliwa kopalne). W warunkach polskich wezwanie do sięgania po inne odnawialne źródła energii jest tylko pozornie przedwczesne - właśnie tutaj, w kraju powszechnego spalania węgla można osiągnąć największy postęp. Zarówno materialny, jak i w sferze przebudowy świadomości. Warto tu zresztą spojrzeć na konkretne wysiłki płockie, także Obserwatorium.

Rozwój zrównoważony zakłada decentralizację produkcji pozyskiwania surowców i całej działalności gospodarczej. Chodzi o niemalże osobisty kontakt ze sferą eksploatacji zasobów. Naoczna świadomość zcerpywania ziemskich dóbr jest najlepszym nauczycielem ekorozwoju.

Wreszcie rozwój zrównoważony chce przesuwac akcenty w kryteriach cywilizacyjnych. Ze wskaźników ekonomicznych do zintegrowanych zawierających także ocenę stanu duchowego, potencjału intelektualnego, wartości kulturowych konkretnej grupy społecznej. Prowadzi to do kreowania postulatu alternatywnych stylów

życia. Idea ta wcale nie jest utopijna. Sporo ludzi z naszego otoczenia decyduje się na permanentne życie "bliżej natury" oraz na poważne ograniczenie konsumpcji dóbr. Na naszych oczach takich ludzi przybywa. Wspomnijmy chociażby pracownika MOG, kustosa nadwiślańskiej chaty - muzeum dr hab. Jerzego Olędzkiego.

Za paradoks można uznać fakt, że kraje, które mają za sobą okres gospodarki planowej, charakteryzują się bardziej zdewastowanym środowiskiem. Planiści w gospodarce centralnie sterowanej, mieli możliwość - przynajmniej teoretycznie - brania pod uwagę kosztów ochrony środowiska, które w warunkach gospodarki rynkowej byłyby kompletnie ignorowane. W gospodarce socjalistycznej wyraźnie preferowano olbrzymie inwestycje, wybierano nie zawsze najkorzystniejsze dla środowiska technologie, doprowadzono do dominacji przemysłu ciężkiego. Wszystkie te czynniki zdeterminowały aktualny stan środowiska na tych obszarach.

Byłoby jednak wielkim uproszczeniem przyjęcie założenia, że relatywnie lepszy stan środowiska w krajach zachodnich, jest rezultatem działania wolnych, nieskrępowanych sił rynkowych. Należy tu koniecznie uwzględnić aktywną postawę społeczeństwa w warunkach ustroju demokratycznego. Wyższe wymagania co do jakości środowiska są często wynikiem oddziaływania prężnej opinii publicznej. Można sobie oczywiście wyobrazić społeczeństwo rządzone niedemokratycznie, autorytarnie, poczuwające się do odpowiedzialności za stan swojego środowiska, lecz dotychczasowe doświadczenia ludzkości dowodzą, że żaden ustrój totalitarny nie jest w stanie skutecznie chronić środowisko przed degradacją, tak samo jak nie jest w stanie respektować wielu innych wartości humanistycznych. Ta uwaga szczególnie dotyczy krajów rozwijających się i krajów Europy Środkowej i Wschodniej, w tym oczywiście Polski. Z całą pewnością dotyczy to także województwa płockiego. Każdy system ekonomiczny przy braku w pełni demokratycznej kontroli jest w stanie zniszczyć środowisko. Rozwój zrównoważony jest nierozzerwalnie związany z wolnością polityczną. Demokracja sama w sobie nie jest oczywiście gwarantem, że ludzie nie będą popełniali szaleństw. Jest ona jedynie warunkiem koniecznym rozwoju zrównoważonego, co nie znaczy, że jest warunkiem wystarczającym.

Zrównoważony rozwój może stać się osiągalny przy współdziałaniu dwu uzupełniających się elementów. Pierwszym z nich jest istnienie wolnego rynku (ze sprawnie funkcjonującym mechanizmem cenowym). Drugim są procesy modyfikujące ten rynek zgodnie z przyzwoleniem demokratycznej większości. Rodząca się u nas gospodarka rynkowa musi rozwinąć oba mechanizmy i nieustannie dbać o stan równowagi między nimi - i to jest warunek rozwoju zrównoważonego.

Wszystkie te fundamentalne problemy rozwoju zrównoważonego bardzo konkretnie odnoszą się do działania najmniejszych zorganizowanych społeczeństw lokalnych. Więcej, także inne pominięte tu kwestie wyraźniej rysują się gdy nada się im "gminną skalę". Dlatego Szczyt Ziemi w swej Agendzie 21 zwrócił szczególną uwagę na realizację idei ekorozwoju w tej właśnie skali.

W skali ogólnej, bez odniesienia do materialnej,

konkretnej rzeczywistości hasło "rozwój zrównoważony, czyli Ekorozwój" wywołuje bardzo zróżnicowane reakcje - od kompletnego niezrozumienia i całkowitej obojętności, poprzez optymistyczne ale raczej deklaratywne przyjęcie, aż do nastrojów fatalistycznych i niewiary w szansę powodzenia. Wszystkie te postawy są reprezentowane w płockich samorządach. Należy je więc zweryfikować konkretnymi zadaniami w myśl Agendy 21 z Rio, która uważa, że bardzo wiele problemów i rozwiązań dotyczących się rozwoju zrównoważonego ma swe źródło w działaniach lokalnych. Tak więc władze lokalne mają do odegrania kluczową rolę podczas procesu wprowadzania zrównoważonego rozwoju.

Zgodnie z Deklaracją z Rio do roku 1996 wszystkie władze lokalne winny przeprowadzić konsultacje ze swymi obywatelami i sporządzić "lokalną Agendę 21" dla własnych społeczności. Ma to być zatem dokument wytyczający kierunek ekorozwoju gminy.

Gminne Agendy 21 w województwie płockim powinny odnieść się do wymienionych wyżej czterech fundamentalnych problemów:

- zasad korzystania z zasobów nieodnawialnych, w tym energetycznych;
- ustanowienia regionalnego pułapu konsumpcji (indywidualnej i zbiorowej)
- zmiany stylów życia i kryteriów ocen "dobrobytu";
- powszechności stosowania procedur demokratycznych oraz zasad wolnego rynku.

Lokalne agendy winny zająć się szeregiem dalszych, równie ważnych problemów, dziś spostrzeganych często tylko fragmentarycznie. Jest nim np. gminna polityka gospodarowania odpadami komunalnymi, którą należy widzieć nie jako zagadnienia usuwania odpadów ale ich wytwarzania. Wytwarzania, które musi ulegać ograniczeniu.

Szerzej spojrzeć należy na gospodarowanie wodą, surowcem odnawialnym tylko w przypadku uczestniczenia w pełnym obiegu wody na zasadach wyznaczonych przez przyrodę.

Wbrew pozorom ogromne znaczenie mają ustalenia lokalnych Agend 21 dla wypełnienia Konwencji o ochronie bioróżnorodności. Bogactwo biocenotyczne naszego kraju w znacznej masie kryje się w gminnym terenie, także rolniczym i nizinnym. W zakresie polityki inwestycyjno-lokalizacyjnej, lokalne Agendy mogą ustosunkować się do zasad przestrzegania zapisów planów przestrzennego zagospodarowania. Powinny też ustanowić gminne procedury ocen oddziaływania różnych obiektów na środowisko i przeglądów ekologicznych.

Agendy mogą zająć się wyznaczaniem zadań dla miejscowej policji ekologicznej, ustanowić lokalny system monitorowania zmian środowiska, wprowadzić własne standardy środowiskowe (powietrza, wody, gleby, żywności, technologii, pojazdów, opakowań itd.).

Poważne zadanie stoi przed gminą w dziedzinie edukacji ekologicznej. Musi być ona realizowana nie tylko w systemie oświatowym, ale również poza nim wraz ze społecznościami i władzami lokalnymi. Jest to szczególnie ważne w okresie politycznego upodmiotowienia tych społeczności, przejmowania szkolnictwa podstawowego przez władze gminne. Edukację na

rzecz rozwoju zrównoważonego w gminie można i należy rozwijać systemowo. Obywatel społeczności lokalnej, poczynając od przedszkola poprzez szkołę podstawową, średnią, miejsce pracy, miejsce wypoczynku a kończąc na kole emerytów powinien mieć dostęp do informacji oraz pomocy ze strony władz, powinien być również przez władze stymulowany do działania na rzecz ekorozwoju własnej gminy. W ten sposób tworzy się swoista "gminna ścieżka edukacji na rzecz rozwoju zrównoważonego", w której można wyróżnić dwa głów-

* * *

Wypowiedź Janiny Kawalczewskiej - dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Urzędu Wojewódzkiego w Płocku podczas Jubileuszowe Sesji z okazji 20-lecia Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego w Murzynowie k. Płocka

Szanowni Państwo!

Żyjemy w czasach trudnych i burzliwych przemian, kiedy ludzie znowu dążą do rozwoju za wszelką cenę, często nie uwzględniając warunków środowiska przyrodniczego, w którym żyjemy.

Pełni obaw o stan środowiska województwa płockiego Wojewoda Płocki Pan Krzysztof Kołach i kierownik Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego w Murzynowie Pan Witold Lenart postanowili zorganizować sesję naukową poświęconą zasobom środowiska przyrodniczego województwa płockiego, ich wykorzystaniu i ochronie.

Zaprosiliśmy do wygłoszenia referatów pracowników naukowych, prowadzących swe prace na tematy związane ze środowiskiem przyrodniczym województwa płockiego.

Witam ich serdecznie. Są to:

prof. A. Bukowski - Politechnika Warszawska-rzeczoznawca MOŚ, ZNiL

dr J. Wawszczak - Politechnika Warszawska

dr A. Tyszecki - rzeczoznawca MOŚ, ZNiL

dr W. Lenart - Uniwersytet Warszawski

dr D. Danielak - Uniwersytet Warszawski Wydział Geografii i Studiów Regionalnych

dr A. Magnuszewski - Uniwersytet Warszawski Wydział Geografii i Studiów Regionalnych

dr E. Malinowska - Uniwersytet Warszawski Wydział Geografii i Studiów Regionalnych

Witam uczestników dzisiejszej sesji:

- parlamentarzystów ziemi płockiej, przedstawicieli nauki z Politechniki Warszawskiej, Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości, Uniwersytetu Warszawskiego, przedstawicieli Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, przedstawicieli WIOŚ we Włocławku i Płocku, delegatów Sejmiku Samorządowego Woj. Płockiego z Panem Michałem Boszko - marszałkiem Sejmiku na czele, przedstawicieli Urzędu Wojewódzkiego we Włocławku i Płocku, dyrektorów zakładów pracy, dyrektorów firm realizujących inwestycje ochrony środowiska, prasę i wszystkich zaproszonych.

Dzisiejsza sesja naukowa odbywa się w XX rocznicę powstania na Ziemi Płockiej - Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego w Murzynowie - placówki naukowej Uniwersytetu Warszawskiego.

Składam serdeczne gratulacje pracownikom tej tak potrzebnej Ziemi Płockiej placówce.

ne etapy - edukację dzieci i młodzieży oraz edukację dorosłych.

Mazowieckie Obserwatorium Geograficzne w Murzynowie parokrotnie już podejmowało trud prezentowania samorządom "nowej sozologii" czyli podstaw strategii rozwoju zrównoważonego. Ten najnowszy nurt, rozpoczęty w dniach dwudziestolecia, jeśli będzie przyjęty i okaże się owocny, zapewni zajęcie dla placówki w Murzynowie na resztę bieżącego tysiąclecia.

Szanowni Państwo!

Województwo Płockie jest szczególnie skomplikowane ekologicznie ze względu na swe położenie i występujące źródła zanieczyszczeń. Położone w środkowej części kraju ma najniższą lesistość - niespełna 12 procent - i mimo poważnych wysiłków w zakresie zalesiania niestety tej liczby nie udało się na razie powiększyć.

Wyraźnie występują u nas procesy stepowienia, deficyt wody, zagrożenie erozją wietrzną.

Jednocześnie województwo płockie charakteryzuje wysokie zainwestowanie i gospodarcze przekształcenie terenu, stosunkowo wysoka kultura rolna. W rejonach od dawna zasiedlonych, uprzemysłowionych i przeobrażonych rolniczo można i należy w sposób racjonalny korzystać z zasobów i dóbr środowiska. Chociaż człowiek jest częścią przyrody, to jego działania nie zawsze służą jej interesom. Często bywają degradujące i niszczące.

Wody powierzchniowe płynące przez teren województwa płockiego są bardzo silnie zanieczyszczone, w tym również przez zanieczyszczenia płynące z województw ościennych. Tylko 12 procent długości badanych rzek prowadzi wody w II klasie czystości, pozostałe 88 procent - to wody pozaklasowe, nie nadające się do wykorzystania gospodarczego.

Również zanieczyszczone są jeziora położone w Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym i w dorzeczu Skrwy Prawej. Poważnie zagrożone są wody podziemne - zwłaszcza w rejonie Płocka i Kutna. Przyczyną ich zanieczyszczeń jest działalność zakładów przemysłowych, nieszczelne szamba, wylewanie ścieków do rowów, jezior, a także dzikie wysypiska odpadów. Te ostatnie są prawdziwą plagą dla służb ochrony środowiska i gmin.

Zanieczyszczenia gazowe pochodzące z przemysłu, gospodarki komunalnej i komunikacji, w tym też napływające od sąsiadów, poważnie uszkadzają drzewostany leśne i zadrzewienia. Do tego dochodzi inwazja groźnych szkodników owadzych: brudnicy mniszki i barczatki sosnowki.

Środowisko przyrodnicze jest dobrem szczególnym. Powinniśmy się o nie troszczyć, aby w stanie możliwie najlepszym zachować je dla następnych pokoleń. Dla tego sprawy ochrony środowiska w woj. płockim trakto-

wane są z całą powagą.

Należy wspomnieć, iż w 1993 r. na realizację inwestycji ochrony środowiska wydatkowano w woj. płockim 432 mld zł, oddając do eksploatacji 8 oczyszczalni ścieków o łącznej przepustowości 4 tys. metrów sześciennych, 9 ekologicznie czystych kotłowni, 5 inwestycji ograniczających emisję pyłowo-gazową, 4 zadania w zakresie utylizacji odpadów, 5 inwestycji ograniczających nadmierny hałas.

Największe środki na inwestycje ekologiczne przeznaczają Petrochemia, miasto Kutno, Wyszogród, Płock, Gąbin; gminy Łąck, Słupno, Gozdowo.

Wiele inwestycji ekologicznych oddano do użytku w bieżącym roku, liczne są w trakcie realizacji, mimo, że w woj. płockim, podobnie jak w całym kraju odczuwamy niedostatek efektów związanych z nieustającym prawem "krótkiej koldry", bardzo niską świadomością ekologiczną społeczeństwa, w tym także gospodarujących środowiskiem.

Duże problemy dla rozwiązywania spraw ochrony środowiska stworzyła nowa sytuacja społeczno-gospodarcza kraju. Generalnie nie sprzyja ona ochronie środowiska. Upadające zakłady przestają troszczyć się o stan środowiska.

Ogromny problem to stan aerosanitarny Płockiego Zespołu Miejsko-Przemysłowego. Wadliwie zlokalizowane układy komunikacyjne w większości miast, przestarzałe urządzenia w zakładach, niesprawne samochody powodują duże uciążliwości hałasowe. Problemem dla samorządów terytorialnych jest utylizacja i zagospodarowanie odpadów komunalnych, a dla zakładów - odpadów przemysłowych.

W województwie płockim oprócz problemów widać też pozytywne zmiany strukturalne. Pojawiają się cenne inwestycje ekologiczne "drugiej generacji" jak spalarnia odpadów szpitalnych, przemysłowych, elektrownie wodne na zrzucie ścieków, nowe energooszczędne urządzenia ciepłe itp.

Odrabiane są zaległości w edukacji środowiskowej. Samorządy terytorialne z coraz większym zrozumieniem podchodzą do spraw ochrony zieleni, zadrzewienia, uwzględniają w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego problemy ochrony środowiska.

Najbliższe lata nie przyniosą spokoju administracji płockiej zajmującej się ochroną środowiska.

Obok poważnych zadań zarysowanych już wcześniej, pojawiają się nowe, niekiedy znacznie trudniejsze np. problem budowy Kaskady Dolnej Wisły z ewentualnym stopniem wodnym powyżej Płocka. Racje ekonomiczne, hydrotechniczne i ekologiczne będzie tu bar-

dzo trudno pogodzić. Powstają projekty nowych magistrali drogowych. Przez środek Polski, w którym znajduje się woj. płockie część tych tras będzie przebiegać. Którędy i z jakim ubożeniem środowiska?

Planowana jest odbudowa masztu RON w Konstantynowie - trzeba ostatecznie ustalić bezpieczeństwo ekologiczne tego obiektu dla mocy 2000 kW. Są jeszcze trudne pytania o dalszy rozwój Płocka, jakość wód w jeziorze Włocławskim, ochrona Skarpy Wiślanej i racjonalne wykorzystanie walorów turystyczno-wypoczynkowych obu parków krajobrazowych - Gostynińsko-Włocławskiego i Brudzeńskiego.

Oczekujemy także ekologicznych zmian w rolnictwie płockim i większej ilości zieleni w miastach i na wsiach.

Szanowni Państwo!

Mimo wielu działań organizacyjnych podejmowanych przez służby ochrony środowiska, administracji rządowej i samorządowej, wielu zrealizowanych inwestycji zarówno przez jednostki prowadzące działalność gospodarczą jak i gminy, poprawa stanu środowiska następuje bardzo powoli, gdyż nie wszyscy przestrzegają zasady ekorozwoju.

Droga do ekorozwoju prowadzi poprzez samoocenne osiągnięcie cywilizacji, która powinna dostarczyć przesłanek do reedukacji i zmiany postaw, w tym przede wszystkim rezygnacji ze snów "o potędze" oraz z ambicji podporządkowania sobie przyrody.

Dziś już wiemy, że wielkie inwestycje ujarzmiania przyrody realizowane w minionych latach spowodowały nieodwracalne zniszczenie środowiska.

Nie możemy pozwolić, żeby nasze dzisiejsze zabiegi przeobrażenia przyrody przyniosły szkody środowisku i nam samym.

Spróbujmy się zatem zastanowić, jak zabiłnić rany zadane przyrodzie przez cywilizację, poprawić to co uszkodziliśmy, żyć w zgodzie z powierzonym naszej opiece środowiskiem. Wobec tych problemów, z którymi borykamy się na co dzień ważne jest abyśmy mieli sojuszników. Takich sojuszników szukamy w gronie naukowców, realizatorów inwestycji sozotechnicznych, organizacji ekologicznych.

Życzę przedstawicielom samorządu powszechnego zrozumienia idei ekorozwoju. Pragnę, aby województwo płockie było miejscem sprawdzenia się w praktyce idei ekorozwoju.

Niech więc każda gmina naszego województwa zgodnie z ustaleniami wielkiej konferencji w Rio realizuje na co dzień ideę ekorozwoju.

***

Wypowiedź Mariana Rodzenia - Wicewojewody Płockiego podczas Jubileuszowej Sesji z okazji 20-lecia Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego w Murzynowie

k. Płocka

Dostojni Goście!

Szanowni Państwo!

Żyjemy w czasach trudnych. Pogoń za straconym czasem w wielu przypadkach prowadzi do rozwoju za wszelką cenę i tym samym znacznej ingerencji w środowisko przyrodnicze, które jest dobrem szczególnym.

Troska, by w stanie możliwie najlepszym zachować je dla pokoleń - to wręcz nakaz chwili. Dlatego też sprawy ochrony środowiska traktuję z całą powagą i szukam sojuszników, którzy podejmą działania na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska. Za takich uważam naukowców i dlatego z wielką przyjemnością uczestniczę

dzisiaj w obchodach XX-lecia Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego w Murzynowie.

Możemy się tylko cieszyć, że Uniwersytet Warszawski umieścił placówkę terenową Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych w naszym województwie. Korzyści są obopólne.

Większość prac badawczych i innych działań na rzecz ochrony środowiska prowadzonych przez Obserwatorium związanych jest z Ziemią Płocką i dla Ziemi Płockiej.

Od wielu lat Mazowieckie Obserwatorium Geograficzne w Murzynowie, przy pełnej akceptacji kolejnych dziekanów Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego ściśle współpracuje z Wydziałami Urzędu Wojewódzkiego w rozwiązywaniu wielu trudnych problemów ekologicznych.

Współpracę sankcjonują wieloletnie porozumienia - umowy, których treść uzależniona jest od aktualnych potrzeb związanych z realizacją polityki ekologicznej w województwie.

Pozwolę sobie przedstawić co cenniejsze prace i przedsięwzięcia, które nie mogłyby powstać, gdyby nie pomoc Obserwatorium i jej kierownika - dr Witolda Lenarta.

Zacznę od podkreślenia doniosłej roli w utworzeniu Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego. Ponadto dzięki badaniom dynamiki przekształceń środowiska w strefie oddziaływania Płockiego Zespołu Miejsko-Przemysłowego uzyskaliśmy wiele informacji o przestrzennym rozkładzie tak istotnych zagrożeń, jak dostawa metali ciężkich, związków siarki, węglowodorów i innych. Na obszarze około 400 km² uzyskano obraz odporności i zagrożenia geosystemów, który stanowi dobrą podstawę do gospodarowania w tych trudnych warunkach.

Szczegółowe rozpoznanie tego terenu było również podstawą do opracowania projektu strefy ochronnej Petrochemii Płock, systemu monitoringu środowiska i różnych koncepcji rozwoju Płocka.

Ważną pozycją w działalności Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego jest projekt badań zmian hydrogeologicznych w dolinie Wisły, prowadzonych we współpracy z naukowcami niemieckimi, pomiary hydrobiologiczne, prace nad podstawami przyrodniczymi małej hydroenergetyki, prace dokumentujące obiekty godne ochrony konserwatorskiej (system ochrony krajobrazu województwa płockiego), w tym także materiały do utworzenia Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego. Przed dwoma laty opracowana została mapa sozologiczna, która ułatwia dziś służbom ochrony środowiska wydawanie opinii i decyzji lokalizacyjnych różnych inwestycji. Obserwatorium przy współudziale Wydziału Ochrony Środowiska opracowało także materiał "Przyrodnicze i sozologiczne uwarunkowania rozwoju województwa płockiego", który Państwo otrzymaliście.

Wydane zostały dwie edycje opracowania "GEA", w których porusza się problematykę ochrony środowiska w województwie. Kolejne opracowania są w przygoto-

waniu. Pan dr Witold Lenart jest wiceprzewodniczącym Wojewódzkiej Komisji d/s Ocen Oddziaływania na Środowisko, a także jako rzeczoznawca z listy Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa - autorem wielu opracowań przedkładanych w celu wydania decyzji lokalizacyjnych i uzgodnień rozwiązań projektowych inwestycji szkodliwych dla środowiska lub mogących pogorszyć stan środowiska.

Może się poszczycić współudziałem w opracowaniu Oceny Oddziaływania na Środowisko takich inwestycji, jak: odbudowa masztu w Radiofonicznym Ośrodku Nadawczym w Konstancynie, czy nowego mostu w Wyszogrodzie. Jest również autorem Ocen Oddziaływania na Środowisko szeregu innych inwestycji.

Ostatnio Pan dr W. Lenart włączył się do akcji prawidłowego usuwania, segregacji o unieszkodliwiania odpadów komunalnych w Żychlinie i Płocku.

Największą jednak aktywność wykazuje MOG w edukacji ekologicznej społeczeństwa, a w szczególności młodzieży. W roku ubiegłym powołano Płocki Ośrodek Edukacji Ekologicznej, zrzeszający cztery województwa: ciechanowskie, ostrołęckie, siedleckie i płockie. Dr Witold Lenart jest przewodniczącym Rady programowej w/w Centrum. Płocki Ośrodek Edukacji Ekologicznej ma siedzibę w Miejskim Ogrodzie Zoologicznym w Płocku oraz terenową - w Mazowieckim Obserwatorium Geograficznym w Murzynowie.

Mazowieckie Obserwatorium Geograficzne realizuje programowe zajęcia z ochrony środowiska dla studentów Uniwersytetu Warszawskiego i innych uczelni, terenowe ćwiczenia dla nauczycieli oraz metodyków, wyieczki ekologiczne dla szkół.

Dr W. Lenart jest autorem wielu oryginalnych, przygotowanych w MOG scenariuszy do edukacji ekologicznej. Niedawno odbyły się tu warsztaty programu polsko-amerykańskiego KRAĞ nt. "Edukacja ekologiczna umiejscowiona w społeczności lokalnej", która ma na celu zwrócenie uwagi na istniejące problemy w zakresie ochrony środowiska w poszczególnych społecznościach lokalnych oraz podejmowanie różnych form i metod służących ich rozwiązaniu. Przebywający w Mazowieckim Obserwatorium Geograficznym stykają się nie tylko z bogatym zbiorem informacji ekologicznych w województwie płockim, kraju i świecie. Tu funkcjonuje jedna z najnowocześniejszych oczyszczalni ścieków, siłownia wiatrowa. Warto pokusić się jeszcze o ekologiczne źródło ciepła, np. pompę ciepłą.

Serdecznie dziękuję kadrze Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego za dotychczasowe działania na rzecz województwa płockiego i Ziemi Płockiej.

Panie Kierowniku Mazowieckiego Obserwatorium Geograficznego - dziękuję Panu i Pana Pracownikom za dotychczasową pracę na rzecz ochrony środowiska w województwie płockim. Pragnę, aby wspólnym wysiłkiem Pana i moim doprowadzić do tego, aby województwo płockie było miejscem sprawdzania się w praktyce idei ekorozwoju.